

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПРВ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ НАУМОСКИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Апликација бр.25248/05)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

27 ноември 2012

Оваа пресуда ќе стане правосилна според окностите предвидени во член 44 § 2 од Конвенцијата. Може да подлежи на редакциски измени.

Во случајот Наумоски против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Прв оддел), заседавајќи во Совет составен од:

Isabelle Berro-Lefèvre, *претседател*,

Elisabeth Steiner,

Nina Vajić,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Erik Møse, *судии*,

и Søren Nielsen, *архивар на Одделот*,

Расправајќи на затворена седница на 6 ноември 2012 година,

Ја донесе следнава пресуда, усвоена на тој датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот беше покренат со апликација (бр.25248/05) против Република Македонија поднесена до Судот според член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи („Конвенцијата“) од македонскиот државјанин г-дин Велко Наумоски („апликантот“), на 14 јуни 2004 година.

2. Македонската Влада („Владата“) беше застапувана од својот поранешен агент, г-ѓа Р. Лазареска Геровска, која ја наследи г-дин К. Богданов, именуван за агент во октомври 2011 година.

3. Апликантот особено тврдеше дека опсервациите на тужениот поднесени како одговор на неговите жалби не му биле доставени и дека оспорената постапка била премногу долга.

4. На 5 јануари 2011 година овие приговори биле доставени до Владата. Било одлучено да се донесе одлука за допуштеноста и основаноста на апликацијата во исто време (член 29 § 1).

5. На 1 февруари 2011 година Судот го смени составот на своите оддели (Правило 25 § 1). Случајот беше доделен на новосоставениот Прв оддел (Правило 52 § 1).

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

6. Апликантот е роден во 1948 година и живее во Скопје.

7. Апликантот работел како професор во средно училиште во Скопје. Во декември 2000 година бил прогласен за технолошки вишок и му било дадено да работи одреден број на часови во училишната библиотека, под закана дека ќе добие отказ доколку не ја почитува оваа одлука. На 15 декември 2000 година апликантот потпишал договор, со кој се определиле неговите должности во училишната библиотека. Бидејќи апликантот не го испочитувал договорот, на 20 февруари 2001 година директорот на училиштето донел друга одлука според која апликантот повторно бил определен да работи во училишната библиотека. Апликантот изричито одбил да ја испочитува одлуката.

8. На 23 февруари 2001 година на апликантот времено му престанал работнио однос заради неисполнување на должностите и непочитување на работното време. На 7 март 2001 година била донесена друга одлука, со која се потврдува дека апликантот го злоупотребил правото на боледување. На 29 март 2001 година Одборот на училиштето го отфрлил приговорот на апликантот на одлуката од 23 февруари 2001 година (“одлуки за престанок на работен однос”).

9. На 18 април 2001 година апликантот повел граѓанска парница пред Првостепениот суд Скопје („првостепениот суд“) со барање да се укинат одлуките за престанок на работен однос. Тој понатаму барал на тужениот да му се наложи да поведе постапка за прогласување на технолошки вишок и да му исплати одредени надоместоци поврзани со работата.

10. По три одлагања, на 28 септември 2001 година првостепениот суд донел делумна пресуда со која го отфрлил барањето на апликантот за укинување на решенијата за престанок на работен однос и поведување на постапка за прогласување на технолошки вишок. Имајќи ги предвид фактите на случајот опишан погоре, судот нашол дека отпуштањето на апликантот било законско и дека барањето за постапка за прогласување на технолошки вишок било надвор од јурисдикцијата на судовите. Прашањето за исплата на одредени надоместоци поврзани со работата требало да се донесе одлука подоцна. На 8 април 2002 година првостепениот суд донел друга одлука, со која извршил исправка на техничка грешка во својата пресуда од 28 септември 2001 година, имено датумот на донесување на решението за престанот на работниот однос.

11. На 13 декември 2001 година и 22 април 2002 година респективно апликантот поднел две одделни жалби против пресудите на првостепениот суд. Жалбите биле доставени до тужениот на 25 јануари и на 5 јуни 2002 година респективно. На 12 февруари и 11 јуни 2002 година респективно тужениот поднел две одделни опсервации, првата во врска со пресудата на првостепениот суд од 28 септември 2001 година, а втората во врска со пресудата за исправка од 8 април 2002 година, во кои ги резимира релевантните факти и бара Апелациониот суд да ја потврди пресудата на првостепениот суд. Тој понатаму се согласил со одлуката на судот за исправка на техничките грешки извршени во неговата пресуда од 28 септември 2001 година. И двата поднесоци биле проследени до Апелациониот суд Скопје за постапување, но не и до апликантот.

12. На 13 ноември 2002 година Апелациониот суд Скопје ги отфрлил жалбите на апликантот и ги потврдил пресудите на првостепениот суд. Парафразирајќи ја верзијата на настаните утврдена како фактичка од страна на првостепениот суд, Апелациониот суд не нашол фактичка или правна грешка. Судот не дал упатување на

писмениот одговор на тужениот на жалбите на апликантот, освен што навел дека:

„Во одговорот тужениот побара жалбата [на апликантот] да се отфрли како неоснована”.

13. На 23 декември 2002 година апликантот поднел барање до Врховниот суд за ревизија во кое, меѓу другото, се жалел што првостепениот суд не му го доставил одговорот на тужениот на неговите жалби.

14. Со пресуда од 27 март 2003, која на апликантот му била доставена на 23 декември 2003 година, Врховниот суд ја одбил ревизијата како неоснована, оценувајќи дека нема основ да отстапи од фактите и причините утврдени од пониските судови. Тој понатаму навел:

„Овој суд ги разгледа другите приговори во жалбата и најде дека тие не претставуваат основ за судот да донесе поинаква пресуда.”

15. Во меѓувреме, постапката пред првостепениот суд во врска со исплатата на надоместоци продолжила (види став 10 погоре). Биле закажани двет расправи во периодот помеѓу 24 февруари 2004 и 7 ноември 2005 година од кои ниту еднане била одложена на барање на апликантот. На вториот датум, првостепениот суд делумно го уважил тужбеното барање на апликантот задолжувајќи го тужениот да исплати дел од бараните надоместоци. На 22 јуни 2006 година Апелациониот суд Скопје ја потврдил оваа пресуда. Пресудата била доставена до апликантот на 15 јули 2006 година.

16. На 12 август 2006 година апликантот поднел барање за ревизија, кое со одлуката од 23 јануари 2008 година Врховниот суд го отфрлил како недозволено. Судот оценил дека тужбеното барање се однесува на исплата на парични надоместоци за што се применувал законскиот лимит утврден во член 368 (2) од тогаш важечкиот Закон за парнична постапка (види став 18 подолу). Тој нашол дека апликантот ја немал специфицирано вредноста на тужбеното барање во тужбата и дека

износот за судски такси што тој ги платил кореспондирал со вредност на тужбено барање помала од законскиот лимит. На 29 февруари 2009 година оваа одлука му била доставена на апликантот.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО

17. Според член 345 од Законот за парнична постапка од 1998 година („Законот од 1998 година”), првостепениот суд доставил примерок од навремена, целосна и дозволена жалба до спротивната странка, која може во рок од осум дена од приемот да поднесе одговор на жалбата. Примерок од одговорот на жалбата требало да се достави до жалителот, без право да даде одговор на истата. Ненавремено поднесениот одговор на жалба не се отфрлал, туку се доставувал до второстепениот суд кој ќе го земел предвид, ако е тоа уште можно. Законот за парнична постапка од 2005 година ја предвидува истата одредба (член 348).

18. Член 368 (1) и (2) од Законот од 1998 година предвидувал засегнатите странки да може да поднесат барање за ревизија против второстепената правосилна пресуда во рок од триесет дена од доставувањето на пресудата. Жалбата била недопуштена во имотни спорови што се однесувале на парично побарување ако вредноста на побарувањето во спорот предвидена во правосилната пресуда што е оспорена во жалбата не надминувала 1.000.000 денари (МКД).

19. Член 408 меѓу другото предвидувал дека судот ќе ја земе предвид потребата за брзо решавање на работните спорови.

ПРАВО

I. НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА ЧЛЕН 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

20. Апликантот поднесе жалба според член 6 од Конвенцијата тврдејќи дека бил лишен од правото на фер судење бидејќи одговорот

на тужениот нанеговите жалбите не му бил доставен и бидејќи судовите не ги земае предвид неговите аргументи и одлучиле само врз основа на докази доставени од тужениот. Тој понатаму тврдеше дека тие не навеле доволно причини во своите пресуди, дека биле пристрасни и дека постапката не била во согласност со условот за „разумен рок“. Член 6 § 1 од Конвенцијата, зависно од релевантноста, гласи:

„Во определувањето на цивилните права и обврски ... секој има право на фер ... судење во рамките на разумен рок од страна на независен и непристрасен суд основан со закон.“

A. Недоставување на одговорот на тужениот до апликантот на неговите жалби

1. Допуштеност

21. Владата немаше забелешки во однос на допуштеноста на жалбата.

22. Судот нотира дека жалбата во овој дел не е неоснована во рамките на значењето на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Тој понатаму нотира дека жалбата не е недопуштена по било кој друг основ. Според тоа, жалбата мора да биде прогласена за допуштена.

2. Основаност

а) Поднесоци на странките

23. Апликантот аргументираше дека заради грешка што може да им се припише само на домашните судови, нему му било ускратено правото да биде информиран за или да даде одговор на поднесоците на тужениот. Правото на контрадикторност во постапката било повредено со самиот факт што одговорот не му бил доставен.

24. Владата аргументираше дека првостепениот суд немал обврска на апликантот да му го достави одговорот од 12 февруари 2002 година, бидејќи истиот бил поднесен вон законски пропишаниот рок. Одговорот од 11 јуни 2002 година се однесувал на исправка, па според тоа не бил релевантен за приговорот на апликантот. Покрај тоа,

пресудата на Апелациониот суд од 13 ноември 2002 година не се засновала на поднесоците на тужениот.

б) Оценка на Судот

25. Судот повторува дека концептот на правично судење, од кој правото на контрадикторност во постапката е еден од неговите аспекти, го подразбира правото на странките на кривична или парнична постапка за да бидат информирани или да дадат коментар за сите изведени докази или поднесени одговори, со цел да се влијае на одлуката на судот (види *Lobo Machado v. Portugal*, 20 февруари 1996, § 31, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-I и *Grozdanoski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр.21510/03, § 36, 31 мај 2007).

26. Во сегашниот случај, Судот нотира дека жалбите на апликантот од 13 декември 2001 година и 22 април 2002 година му биле доставени на тужениот за одговор. Тужениот доставил одговор на 12 февруари и 11 јуни 2002 година респективно. Првиот се однесувал на жалбата на апликантот против пресудата од 28 септември 2001 година. Во тој одговор, тужениот се повикал на релевантните прашања што првостепениот суд веќе ги утврдил како фактичка состојба и предложил жалбата да биде отфрлена. Одговорот од 11 јуни 2002 година се однесувал на исправката на пресудата.

27. Одговорот на тужениот заедно со предметното досие биле доставени до Апелациониот суд за постапување. Во својата пресуда Апелациониот суд утврдил дека тужениот барал жалбата на апликантот да биде отфрлена. Но, и двата поднесоци не биле доставени до апликантот.

28. Судот нотира дека според релевантното домашно законодавство апликантот немал право да достави дополнителен одговор. Тој понатаму забележува дека во секој случај нему му била ускратена можноста за биде информирани за мислењето на тужениот. Во таа смисла вреди да се нотира дека Апелациониот суд бил сосема надлежен да го разгледа случајот на апликантот во однос на фактите и правото.

Имајќи предвид што ризикувал апликантот во постапката со тоа што не можел да добие примерок од одговорот на тужениот пред да биде донесена пресудата се навлегло во неговото право на контрадикторност на постапката. Проблемот произлегол од одредбите од член 345 од Законот од 1998 година (види став 17 погоре), според кој ненавремениот одговор на тужената страна, што бил вклучен во предметното досие и доставен до Апелациониот суд на постапување, не било задолжително да се достави до тужителот (види став 24 погоре).

29. Оттука, има повреда на член 6 § 1 од Конвенцијата.

Б. Должина на постапката

1. Допуштеност

30. Владата немаше забелешки во однос на допуштеноста на жалбата.

31. Судот посочува дека жалбата не е неоснована во рамките на значењето на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Понатаму Судот нотира дека жалбата не е недопуштена по ниту еден друг основ. Според тоа, жалбата мора да биде прогласена за допуштена.

2. Основаност

а) Поднесоци на странките

32. Апликантот ги потврди своите аргументи дека обжалената постапка траела неразумно долго.

33. Владата се произнесе дека националните судови ја воделе постапката без поголеми застои или одлагања. Немало период на неактивност што можело да им се припише ним.

б) Оценка на Судот

34. Судот оценува дека постапката започнала на 18 април 2001 година а завршила на 15 јули 2006 година, кога пресудата на Апелациониот суд му била доставена на апликантот. Подоцнежната постапка пред Врховниот суд која завршила со одбивање на барањето

на апликантот за ревизија не би требало да се земе предвид, бидејќи се однесувала на правен лек што не бил ефективен па од тие причини не требало да се искористи (види *Kostovska v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр.44353/02, § 36, 15 јуни 2006 и *Kocarova v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (dec.), бр.37018/03, 13 ноември 2006). Од тие причини постапката траела околу пет години и три месеци во трите судски инстанции.

35. Судот повторува дека разумноста на должината на постапката мора да се оцени во светлина на околностите на случајот и врз основа на следните критериуми: сложеноста на случајот, однесувањето на апликантот и на релевантните органи и што ризикувал апликантот во спорот (види *Markoski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр.22928/03, § 32, 2 ноември 2006).

36. Судот не смета дека во случајот било потребно да се разгледуваат сложени прашања.

37. Тој понатаму наоѓа дека апликантот не бил одговорен за било какви одолговлекувања.

38. Што се однесува до однесувањето на домашните судови, Судот забележува дека интервалите помеѓу пресудите на различните судски инстанции не биле неприфатливо долги. Меѓутоа, тој нотира дека јуриспруденцијата на Судот (види *Ziberi v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр.27866/02, § 47, 5 јули 2007) бара споровите за работни односи да се спроведуваат со посебна ревност. Во таа смисла, тој нотира дека по делумната одлука, постапката пред првостепениот суд во врска со исплатата на надоместоци поврзани со работниот однос била неактивна речиси две години и пет месеци (види ставови 10 и 15 погоре). Во текот на тоа време, првостепениот суд не превземал дејствие во однос на останатиот дел од тужбеното барање на апликантот. Дополнително, Судот нотира дека биле потребни речиси девет месеци пресудата на Врховниот суд од 27 март 2003 година да му биде доставена на апликантот. Овој период не може да се смета за

разумен (види став 14 погоре). Имајќи предвид кој бил ризикот за апликантот, Судот заклучува дека националните судови не ја покажале потребната ажурност при одлучувањето за случајот на апликантот.

39. По разгледувањето на целокупниот материјал што му беше доставен, Судот оценува дека во сегашниот случај должината на постапката била предолга и не ги исполнила условите за разумен рок од член 6 § 1 од Конвенцијата.

40. Спорд тоа, има повреда на таа одредба.

В. Останати приговори според член 6 од Конвенцијата

41. Апликантот понатаму се жалеше под ова заглавие дека домашните судови не ги земале предвид неговите аргументи, дека биле пристрасни и донеле одлуки без образложение.

42. Судот ги разгледа овие наводи. Меѓутоа, во светлина на целокупниот материјал што му е на располагање, и обжалените прашања што се во негова надлежност, Судот оценува дека тие не посочуваат на повреда на правата и слободите предвидени во Конвенцијата и нејзините протоколи.

43. Оттука, овој дел од апликацијата е неоснован и мора да се одбие во согласност со член 35 §§ 3 (а) и член 4 од Конвенцијата.

II. ДРУГИ НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

44. Апликантот вложи жалба и според член 4 § 2 и член 1 од Протокол бр.1 од Конвенцијата. Тој понатаму изнесе наводи за повреда на член 13 од Конвенцијата бидејќи Врховниот суд не ја разгледал основаноста на неговото барање за ревизија од 12 август 2006 година. На крај, во поднесоците од 23 август 2008 година, тој се жалеше дека пресудите на судовите донесени во неговиот случај му ги повредиле правата според член 8 од Конвенцијата.

45. Судот ги разгледа овие наводи. Меѓутоа, во светлина на целокупниот материјал што му е на располагање, и прашањата што се

во негова надлежност, Судот оценува дека тие не посочуваат на бло каква повреда на правата и слободите предвидени во Конвенцијата или во нејзините протоколи.

46. Следи дека овој дел од апликацијата е неоснован и мора да биде одбиен во согласност со член 35 §§ 3 (а) и 4 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

47. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

„Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи, и ако внатрешното право на засегнатата висока страна договорничка овозможува само делумна репарација на штетата, тогаш доколку е тоа неопходно, Судот ќе му додели правично обештетување на оштетениот.”

A. Оштета

48. Апликантот побара 18.250 евра на име нематеријална штета, за психичкото страдање поврзано со наводните повреди.

49. Владата го оспори побарувањето на апликантот како неосновано. Таа наведе дека нема причинско-последователна врска помеѓу наводната повреда и бараната оштета.

50. Судот смета дека апликантот мора да претрпел непријатност како последица на пропустот на домашните судови да му го достават одговорот на тужениот и на предолгото траење на постапката. Меѓутоа, износот кој го бара апликантот се чини прекумерен. Пресудувајќи врз правична основа, Судот му доделува 2.500 евра на име нематеријална штета, плус данокот што се пресметува на тој износ.

B. Трошоци

51. Апликантот побара и 37.700 МКД (околу 610 евра) на име трошоци направени пред домашните судови и 1,130 евра за трошоците направени пред Судот. Во втората сума се вклучени 850 евра на име адвокатски трошоци и 280 евра на име трошоци за копирање, достава

по пошта и превод. Докази беа приложени само за дел од последните трошоци.

52. Владата ги оспори овие барања како неосновани и трошоци што не биле нужно направени во поглед на наводните повреди.

53. Според судската практика на Судот, апликантот има право на надоместок на трошоците само доколку се докаже дека се нужно и реално направени и се разумни во однос на износот (види *Kostovska*, цитирана погоре, § 62). Судот смета дека некои трошоци поврзани со постапката пред домашните судови биле несомнено направени од аспект на нивниот пропуст да му го достават на апликантот одговорот на тужениот на неговите жалби. Меѓутоа, во отсуство на билокаков документ како доказ Судот не може да процени колкави трошоци биле направени за да се бара превенција или правен лек пред националните судови за повредата најдена по тој основ (види, *a contrario, Stoimenov v. Republic of Macedonia*, бр.17995/02, § 56, 5 април 2007). Истото се однеување и на барањето на апликантот во врска со надоместокот за адвокатски трошоци во однос на постапката пред Судот. Според тоа, Судот не доделува оштета по тој основ (види *Petkoski and Others v. Republic of Macedonia*, бр.27736/03, § 56, 8 јануари 2009). Од друга страна, а во поглед на доставените документи во прилог, Судот доделува 120 евра на име поштенски трошоци и трошоци за копирање направени во постапката пред него.

В. Затезна камата

54. Судот смета дека е соодветно стапката на затезната камата да се заснова на маргиналната стапка на позајмици на Европската централна банка, на која треба да се додадат три проценти.

ОД ТИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. Ги *прогласува* за допуштени приговорите во врска со недоставувањето на одговорот на тужениот на жалбите на апликантот и должината на постапката а остатокот од апликацијата за недопуштена;
2. *Утврдува* дека има повреда на член 6 § 1 од Конвенцијата заради пропустот на домашните судови да му го достават на апликантот одговорот на тужениот на неговите жалби;
3. *Утврдува* дека има повреда на член 6 § 1 од Конвенцијата во однос на должината на постапката;
4. *Утврдува*
 - (а) дека тужената држава треба да му ги исплати на апликантот, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата ќе стане правосилна според член 44 § 2 од Конвенцијата, следните износи, претворени во националната валута на тужената држава според важечкиот курс на денот на исплатата:
 - (i) 2.500 EUR (две илјади и петсто евра), плус данок кој може да се наплати, на име нематеријална штета;
 - (ii) 120 EUR (сто и дваесет евра), плус данок кој може да се наплати на апликантот, на име трошоци направени во постапката пред Судот;
 - (б) дека од истекот на наведените три месеци до исплатата на наведената сума се пресметува проста камата по стапка еднаква на маргиналната стапка на позајмици на Европската централна банка во текот на тој период плус три проценти;
5. *Го отфрла* едногласно остатокот од барањето на апликантот за правично обештетување.

Составено на англиски јазик, и нотирано во писмена форма на 27 ноември 2012 година, согласно Правилото 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Søren Nielsen
Архивар

Isabelle Berro-Lefèvre
Претседател

Тврдам дека правилно извршив
превод од англиски на македонски
јазик.

I, the undersigned, hereby certify that
the foregoing is a true and correct
translation from English into Macedonian.

Скопје, 24.12.2012 г.
Бр.199/2012

Skopje, 24.12.2012
No.199/2012

Овластен судски преведувач,
Жаклина Којчевска

Authorised Court Translator,

(Zaklina Kojcevska)